

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyány utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concursuri, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU

AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an: 10 cor.

Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI

STRĂINĂȚATE:

Pe un an 14 franci.

Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 268.

Pentru biblioteci.

Astăzi sărbăm din nou amintirea întrupării Fiului lui Dumnezeu, acela care a mântuit omenirea din păcatul strămoșesc; acela care în timp așa de scurt — trei ani — a desrobii mintea omenească de jugul întunerecului, neștiinței și al rătăcirii, arătând prin învățăturile Sale sublimă calea, ce duce la fericirea de veci.

Sunetul clopotelor, ce a furtunat liniștea nopții premergătoare acestei sărbători, ne inspiră prin șoaptele lui tainice bucuria și dragostea creștinului evlavios, ne îndeamnă la desbrăcarea grijiilor lumesti, pentru a ne apropia cu suflet curat, premerit în haina nevinovăției, de biserica plină de bucuria acestor zile de sărbătoare.

Astăzi mic și mare, tânăr și bătrân, sărac și bogat cercetează lăcașul mângâerii întrupate, ascultă cu încordare cuvintele sf. evanghelii și se desfătează în cântările divine, espresiunea bucuriei creștinești.

Expresiunea bucuriei se desfășoară din vocea micilor cântăreți, vâstarele și speranța neamului nostru, cari cu dragostea lor copilărescă întonează »Nașterea ta Hristoase...«

Bucurie reflectează fața veselă a părinților văzându-și copiii lor inspirați de înțelepciunea și conduși de adevărul învățăturilor religioase.

Tot de bucurie lacrămează ochii moșnegilor, cari gârboviți de greutățile deceniilor perondate, stau răzimați de strane și astfel își înalță rugăciunile lor către celce le-a orânduit viață lungă. Cu o inimă și cu o bucurie toți laudă mărirea și înțelepciunea Părintelui ceresc, care astfel s'a îngrijit de omenire, că a trimes și pe fiul său unul născut, întru ajutorul celor păcătoși.

Părăsind murii acestui sf. locaș cuvine-să și nouă, să ne îngrijim de cele recerute dela noi.

Cuvine-să, să dăm onoare și cinste celor albiți de timpul înaintat, cari constituiesc podoaba unei națiuni, cuvine-să să dăm grijă și îndemn celor tineri, cari sunt chemați să continue odată frul vieții poporului nostru. Bine să îngrijim de ei, ca să nu devină mai târziu caricatura ironiei

întrupate, care ar desfigura însușirile caracterului românesc. Să le punem la dispoziție produsele moralizatoare ale literaturii noastre și să facem tot posibilul pentru deșteptarea gustului de cetit; să nu ne reținem dela jertfe pentru întemeierea bibliotecilor, cari să devină un fel de refector pe sama sufletelor dornice de știință.

Căci numai prin cetirea cărților de știință, în cari e depusă înțelepciunea antecesorilor noștri și bărbaților de valoare, e calea de mântuire și mijlocul de a asigura productivitatea succesorilor noștri.

Însă cu toată necesitatea imperioasă, de a înființa biblioteci, cu durere trebuie să mărturisim, că îi prea din samă afară desinteresul cărturarilor noștri față de produsele literaturii naționale.

Te pătrunde un fel de sentiment pesimist, când la preoțimea și învățătorimea noastră — onoare excepțiilor — abia vezi afară de cărțile de specialitate, câteva povești ori poezii populare. Apoi te mai întrebi, că de ce nu progresaază literatura noastră, de ce sunt așa scumpe cărțile la noi. Până ce la popoarele apusene ediția unui op de valoare se și epuizează în câteva luni, ba cum a fost în Anglia într'o lună de zile a trebuit să scoată două ediții, la noi cu anii tânjește așa, că și scriitorii își perd tot curajul de lucru.

Nu'i vorba săraci suntem cu toții și multe sunt neajunsurile astfel că, nu putem jertfi în măsura apusenilor, dar totuși am putea arăta un interes oare-care și noi, căci pe lângă jertfa cea materială neînsemnată, avem folos spiritual din cărțile, ce le cetim.

Cine poate nega faptul, că cetind o carte de interes general ne îmbogățim cunoștințele, ne nobilităm sentimentele și cei mai mult ne perfecționăm mijloacele, cu cari să conducem pe cei lăsați în grija noastră.

Lumea bună e îngrijorată, că tinăra generație e lipsită de cultura națională. Modul de gândire, de simțire și toate deprinderile ei denotă o cultură străină. Cunoaștem acestea apariții în lumea noastră culturală, dar înțelegem și izvorul ei. Și izvorul este, că aceste generații n-au avut ocaziune să cunoască carte românească și așa și-au adăpat sufletul la izvorul culturai internaționale;

această cultură apoi le-a format caracterul, care numai românesc nu este.

Staționari nu putem rămâne pentru că, ne duce vârtejul culturai generale și dacă nu aflăm hrana sufletească în casa noastră ne duce în casa culturai streine, unde sunt autori pentru că sunt și cetitori. În momentul, când noi încă vom avea cetitori grupați pe lângă micile noastre biblioteci, vor spori și scriitorii și cetitorii precum au sporit ei la toate națiunile culte. Ținem a fixa necesitatea de a înființa biblioteci, acum când totul este pus în mișcare pentru ridicarea culturai, la toate păturile noastre sociale.

E timpul sfințelor sărbători când lumea se întrunește și discută chestiunile de existență națională — iată cel mai demn obiect de discutat și de realizat întru amintirea sfințelor sărbători.

Conferență pastorală-catihetică în Țiria.

În 16/29 Decembrie s'a ținut conferența pastorală-catihetică în tractul Țiriei cu azistența comisarului konzistorial P. C. Sa protosințelul Roman R. Ciorogariu.

Din 39 chiemați s'a ales conferența cu 35 dintre cari 15 preoți și 10 învățatori, dovadă că în acest tract, încă nu a început preoțimea să catehizeze pe toată linia. Această s'a confirmat și prin discuțiuni, din cari a eșit la iveală, gândul de a lăsa și pe mai departe catehizarea cotidiană învățătorilor, iar preoțimea să rămână la dreptul de control și de exortator în zilele de Duminecă și sărbători.

Din lungile discuțiuni, în cari s'a clarificat situația și anume prin expunerile părintelui protosințel P. C. Sa Roman R. Ciorogariu s'a arătat în deplină claritate legătura firească dintre chestia catehizării și chestia de a mai avea și pe mai departe credincioși buni.

S'a arătat, că fără catehizare în situația schimbată de astăzi preoțimea n'ar mai veni în contact cu tinerimea și astfel n'ar mai avea credincioși buni, date fiind bisericuțele, câte să ridică în jurul bisericei spre ispitirea sufletelor. Aceasta convingere s'a format în conferența din 16/29 Dec. ce ne îndreptățește a spera o renoire a vieții pastorale insinuată altfel și din partea unui preot din generația tinărară părintele Ioan Iercoșan, care cu însuflețire pentru catehizare dă mai mare importanță catehizării, chiar decât predicei denunțând categoric, că catehizarea fi mai de mare importanță, decât predica.

Avem nădejdea în agilul protopop tractual, că cu cunoscuta energie va introduce catehizarea prin preoți în toate parohiile, cu atât mai ales, fiindcă nu s'a constatat să existe pedeci reale pentru preoți.

Învățământul catihetic.

Intuițiune religioasă-morală spre a ajunge la cunoștința lui Dumnezeu în mod direct.*)

(Urmare și fine.)

Păcatul cel dintâiu, Dumnezeu preadrecht.

Adam și Eva în raiu vorbeau cu Dumnezeu. Dumnezeu a voit să pună la probă îndestulirea și iubirea lui Adam și Eva. Le-a dat lor o poruncă zicând: „din toți pomii raiului puteți mânca numai din cel din mijlocul raiului să nu mâncați, că dacă veți mânca veți muri“.

Șerpele i-a îndemnat să mănecă din rodul pomului oprit. Ei au ascultat de șerpe, au mănecat, adecă ei au furat.

Neascultând ei de porunca lui Dumnezeu, au păcătuit. Păcatul aduce pedeapsă. Pedeapsă fu aceea, că Dumnezeu i-a țipat afară din raiu.

Dumnezeu drept a făcut cu ei, că i-a pedepsit, pentru că nu trebuia să asculte de înșelătorul șerpe, ci de preabunul Dumnezeu.

De aci vedem că Dumnezeu este preadrecht.

Toți oamenii ne tragem dela Adam și Eva. Ei sunt părinții, moșii strămoșii noștri, de aceea păcatul car l-a făcut Adam și Eva în raiu, să numește: *păc strămășesc*.

Precum fiii moștenesc averea dela părinți, a noi toți moștenim păcatul strămoșesc, de care ne curățim prin botez.

Noi, dacă n'ascultăm de părinții noștri facem păcat, iar dacă ne pedepsesc, bine fac, căci cu aceea ne îndrept, ca să fim buni.

Cain și Avel, Dumnezeu preabun.

Lui Adam și Evei în raiu le era foarte bine, având acolo de toate ce le trebuia. După ce i-a țipat Dumnezeu afară din raiu, li-a fost foarte rău, căci nu aveau ce mânca, nici cu ce se îmbrăca.

Ca să câștige de mănecat Adam și Eva lucra pământul, care le dădea grâu, din care își făceau pâne. Oamenii cei dintâiu mai țineau și oi, pentru lapte și carne, iar din pielea și lâna oilor își făceau haine.

Lui Adam îi era greu se lucra pământul, că nu știa, nici avea instrumente și era numai singur cu Eva. Lui Dumnezeu i-a fost milă de ei și le-a dat ajutor 2 prunci, pe Cain și pe Avel.

Adam a învățat pe Cain să lucra pământul, iar pe Avel l-a pus se fie păstor de oi.

Adam și Eva vorbind cu fiii lor le spuneau că cel ce a făcut toată lumea este Dumnezeu, i-a pus pe ei în raiu, însă pentru că n'au ascultat de Dumnezeu, i-a țipat afară. Lor le pare rău că n'au ascultat de Dumnezeu, însă Dumnezeu este preabun și nu se uită de ei, ci toate câte le au, le dă Dumnezeu, pentru aceea trebuie să-i fim mulțămitor.

*) De oarece lecțiunile acestea sunt pentru catihet, care ușor poate afla întrebarea, ca să introducă băiatul a da răspuns potrivit, în următoarele lecțiuni nu mai pun întrebările.

Cain și Avel, Dumnezeu în tot locul.

Adam și Eva adeseori își aduceau aminte de Dumnezeu și pentru darurile Lui, îi mulțameau așa, că făceau un foc mare, pe acela puneau să ardă ce aveau mai bun din ce le dădea Dumnezeu.

Odată pământul a rodit foarte multe bucate și oile foarte sau sporit. Văzând Cain și Avel acestea bunătași multe dela Dumnezeu, voiau să-i mulțamească așa: ei să facă fiecare câte un foc mare, și pe acela să pună fiecare, din ce ia dat Dumnezeu mai bun.

Cain, gândind că nu-l vede, a pus pe foc grâu slab-curături, iar Avel a adus mielul cel mai fumos și gras.

Dumnezeu este în tot locul, toate le vede, toate le știe, a văzut ce a adus Cain și ce Avel.

„Împărate ceresc, carele pretutindenea ești“.

Lui Dumnezeu de darul lui Cain nu i-a plăcut, iar de a lui Avel i-a plăcut, ceea ce le-a arătat prin aceea, că fumul dela focul lui Cain s'a imprăștiat pe pământ, iar a lui Avel s'a dus drept în sus către Dumnezeu. Pentru această Cain sa mâniat pe Avel și la omorit. Pentrucă a omorit Cain pe Avel, Dumnezeu a certat și blăstămat.

Cain a fost rău, că a voit se înșele pe Dumnezeu și a omorit pe Avel, iar Avel fu bun ascultător de părinții lui și de Dumnezeu.

„Nimica nu este acum naintea ta Doamne!“

„Fiul bun înveselește pe tatăl său, iar fiul rău supără pe mama sa“.

Sit, Dumnezeu mângăitor.

Adam și Eva mult s'a năcăjit, supărat că au pierdut pe Avel, fiul lor cel bun. În năcazul lor și-au adus aminte de pierderea fericirii din raiu. Dumnezeu pentru Avel li-a dat un alt fiu bun, cu numele Sit și n multe fete, iar pentru pierderea fericirii din raiu le-a promis că le va trimite un mângăitor.

Mult s'a bucurat Adam și Eva de fiul lor cel bun Sit, dar și mai mult de promisiunea lui Dumnezeu, că le va trimite un mângăitor, care li va duce iarăși în raiu.

„Împărate ceresc! Mângăitorule!“

„Fiii buni sunt spre mângăierea părinților, iar cei răi amăresc zilele lor!“

Noe, Dumnezeu îndelungrăbdător și Mântuitor.

Dela Sit cel bun și Cain cel rău, sau înmulțit oamenii. Fiii lui Cain au stricat și pe fiii lui Sit, cu cari adeseori conveneau și așa mai toți oamenii sau făcut răi.

Mult a răbdat Dumnezeu dela oamenii acești răi, de multe ori i-a certat spre a-i face buni. N'au ascultat nici la sfaturile lui Noe, care (100) mulți ani i-a sfătuit pe bine.

De aci vedem, că Dumnezeu este îndelungrăbdător.

Dumnezeu pe oamenii cei răi i-a pedepsit. A trimis o ploaie care a ținut multe (40) zile. Apa a crescut foarte mare, toți oamenii sau inecat, numai Noe cu muerea și cei 3 fii ai săi cu muerile lor și

câte o păreche din toate animalele au scăpat de moarte în o corabie, pe care a zis Dumnezeu lui Noe, să o facă.

Pentrucă l-a scăpat de moarte Noe cu familia sa a mulțamit lui Dumnezeu.

De aci vedem, că Dumnezeu pe oamenii cei buni îi laudă, iar pe cei răi îi pedepsește!

Patriarhii.

Dela Noe și fiii săi Sim, Ham și Iafet sa înmulțit, iară lumea Ham după potop neșind pe tatăl său, sau făcut om rău. Pruncii lui Ham au stricat și pe a lui Sim și Iafet, și așa toți oamenii sau făcut iarăși răi.

La mulți ani după Noe numai pe Avram la găsit Dumnezeu bun, că cei mai mulți oameni își făceau Dumnezeii după placul lor. Unii soarele, alții animalele și făpturile le numeau Dumnezeii și să închinau lor. Aceștia se numesc păgâni.

Pe Avram, din sâmanția lui Sim, și familia sa, la aflat Dumnezeu bun. La scos dintre păgâni și l-a așezat în pământul Canaan.

Avram a avut un fiu pe Isac, Isac pe Iacob. Aceștia 3 au ascultat toate poruncile lui Dumnezeu, pentru aceea Dumnezeu le-a dat lor toate bogățiile pământului, făgăduindu-le că neamul lor va fi un neam mare, din care se va naște Mântuitorul lumii.

Acești 3 bărbați să numesc patriarhi.

Și nouă ni se cade să credem și să ascultăm de poruncile lui Dumnezeu, căci scris este (Sirah) „Cred în Dumnezeu și ți va ajuta ție!“

„Cinstește pe tatăl tău și pe mama-ta, ca bine să-ți fie ție și mulți ani să trăești pe pământ.“

Profeții.

Iacob a avut 12 fii. Aceștia s'a împretinit și înrudit cu fiii oamenilor răi și iarăși sau făcut mulți dintre ei răi. Dumnezeu voind să-i îndrepte, a trimis niște bărbați cu sfaturi bune, ca umblând printre oamenii cei răi să-i îndrepte la calea cea bună, se cunoască pe Dumnezeu adevărat, numai Lui să se închine și să facă lucruri bune. Acești oameni să numeau profetii. Cei mai însemnați profeti au fost: *Isaia, Ezechiel și Daniil.*

Toți profetii, dar mai ales acești 3, vesteau oamenilor să fie buni, să cunoască numai pe unul Dzeu, și că va veni Mântuitorul lumii, care va deschide pentru cei buni raiul, iar pentru cei răi iadul.

Domnul nostru Isus Hristos.

Profeții cu înțelepciunea dela Dumnezeu căutau pe oamenii cei răi să-i îndrepte, dar puțini îi ascultau. Ca să nu se prăpădească toți oamenii, Dumnezeu a trimis pe Domnul nostru Isus Hristos, să învețe oamenii legea cea adevărată, ascultând și făcând voia lui Dumnezeu, să poată ajunge iară în raiul din care a căzut Adam și Eva.

„Isus Hristos este fiul lui Dumnezeu unul născut carele din Tatăl s'a născut mai înainte de toți veci...“

„Carele pentru noi oamenii și pentru mântuirea noastră sa pogorât din ceriu și s'a întrupat dela Duhul sfânt și din Maria Fecioară sa făcut om”.

Domnul nostru Isus Hristos ne-a învățat a cunoaște pe Dumnezeu adevărat, mulți oameni de pe timpul acela nu voiau să creadă, că Isus Hristos este fiul lui Dumnezeu, lumină din lumină Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. După ce însă a văzut minunile cele multe și mari, cei mai mulți au crezut lui.

Isus Hristos a prefăcut apa în vin, a vindecat bolnavi, a scos draci, a înviat morți și multe alele.

Emil

sau

Despre educațiune

de

J. J. Rousseau,

tradus de

Ioan Ardelean învățător.

Cartea I.

— Urmare. —

Băieții îndată după naștere aud vorbirea. Nu numai înainte de-a înțelege cuvintele, ci înainte de a fi capabili a imita tonul vorbirei, vorbesc deja cătră dâșii. Organul vorbirei neîntocmit încă se desleagă numai cu încetul pentru imitarea sunetelor; încă nici aceea nu e sigur, că oare vorbirea adresată lor așa sună în urechile lor, ca într'ale noastre. Nu am nimic în co: tră, ca îngrijitoarea să distragă copilul cu anumite cântece, dar aceea nu-mi convine. la tot cazul, ca să-i vorbească tot felul de cuvinte superflue și fără nici un rost, de-oarece copilul nu înțelege din toate acelea nimica. A-și dori din parte-mi, ca primele fracțiuni ale cuvintelor, cari le adresăm copiilor să fie ușoare, clare și de mai multe ori repetite și ca cuvintele rostite să se referească la astfel de obiecte senzuale, cari pot fi arătate copilului. Ușurința fără margini, prin care rostim cuvinte fără înțeles își ia începutul mai de timpuriu, decum credem noi. Școlarul va asculta fără interes vorbele învățătorului întocmai, ca mai înainte găngăviile îngrijitoarei. După principiul meu de-altcum e mai bine a crește copilul așa, ca să nu înțeleagă nici pe unul, nici pe altul.

Dacă examinăm vorbirea primă și dezvoltarea vorbirei a copiilor, meditarea relativă la aceasta nu are margini. Ori și ce se facem, el se învață a vorbi într'unul și același mod și ori-cé meditare aicia ar fi o forțare zădarnică.

Înainte de toate trebuie știut, că copiii așa-zicând au gramatică proprie amăsurată timpului lor, în care legile derivării de cuvinte sunt mai generale, ca într'ale noastre. Cine urmărește cu atențiune vorbirea copiilor, trebuie să admire raporturile cari dominează asupra anumitelor pronunțări, ce noi dealtcum numim pronunțări eronate — fiindcă sunt rostite greșit sau nu să identifice cu limba obicinuită — cu toate aceste sunt foarte precise. Am avut odată ocaziune de-a

auzi, cum un părinte își dojenea băiatul, pentru că a adresat o întrebare tot în aceea așezare topică, cum e de obicei în modul imperativ. Ce avea să facă copilul la aceea, că noi cu unele cuvinte neștiind ce să începem, sau le eliminăm total, sau le așezăm dintr'un loc la altul, când înainte, când îndărăt? E o pedanterie insuferibilă și meditare fără nici un rost aceea, când ne nizuim a corege îngrijitori și cele mai mici erori de limbaj ale copilului, cu timpul vor corege de altcum ei înșiși. În ce vă privește pe voi cei adulți, vorbiți dar înaintea copilului corect, și așa, ca să converseze bucuros cu voi și puteți fi siguri în urma vorbirei voastre se va corege în mod observat și alor fără ca să trebe dojeniti.

O altă procedură nu e chiar la locul ei e, că silire foarte copiii ca să vorbiască, cașicând ne-am îngroșat de aceea, că nu vor putea să o învețe din propria diligință. Silire nepotrivită cauzează un rezultat chit contrar; în urma acesteia încep a vorbi mai târziu și mai găngav, fiindcă cugetul până la extrem prin păstrăm cuvintele însușite de el, îl absoalvă de pronunțarea corectă; și fiindcă abia binevoiesc a-și deschide gura, mulți dintrâșii întreagă viața lor vorbesc mișcând buzele și cu o pronunțare așa de defectă, încât aproape e imposibil să-i înțelegem.

Eu am trăit mult timp între agricultori, dar încă când nu am observat nici la bărbați, nici la femeie fetițe și la băieți să aibă o pronunțare greșită. a unde provine aceasta? Oare organul vorbirei lor are altă construcție ca al nostru? la tot cazul nu, ci deprinși mai corect. Viza-vi de fereastră-mi este un loc mai ridicat, unde s'a obicinuit a-se adună tineret din sat a petrece în jucării. Cu toate aceea, că băieții sunt la o depărtare destul de însemnată dela mine, totuși le înțeleg pedeplin toate cuvintele, ba din contră din conservarea lor îmi adun adese-ori pentru opul prezent date destul de instructive. În ce privește etatea lor urechea-mi a ajuns tot la mai nouă deșertăciuni. Adecă la auzul vorbirei lor ar cugetă omul, că aude vocea unor copiii de zece ani, pe când dacă aruncăm o privire fugitivă ne putem convinge, pedeplin că avem de-a face cu băieți de 3 — 4 ani. Astfel de desiluziuni s'au întâmplat nu numai cu mine, ci cu o grămadă, de musafiri veniți la mine dela oraș, cari nu puteau îndestul admira aceasta manifestățiune caracteristică.

Explicarea acesteia e de a-se căută în aceea împrejurare, că copiii dela oraș crescând neconțenit în chilie și sub supravegherea îngrijitoarelor, abia trebuie să-și deschiză gura, ca să-i înțeleagă. Abia că zic ceva, îndată le și împlinesc dorința, așa, că persoanele din jurul lor mai mult află înainte, că ce voiește să zică copilul în loc se înțeleagă, că ce zice într'adevăr.

Pe sate altcum stă treaba. Femeea dela sate nu e, dar nici nu poate fi întotdeauna pe lângă copil. În modul acesta trebuie să vorbească sonor și clar, dacă voiește, ca mamă-sa să-i înțeleagă vorba. Afară la câmp, unde copiii se improașcă în toate părțile și

se despart de părinți și frați, cu atât mai vârtos sunt avizați la aceea, ea să fie înțeleși la o depărtare mai mare și puterea vocii lor o potrivesc distanței. Iată așa se învață copilul a pronunța într'adevăr corect, nu însă prin urmărirea acătōrva cuvinte fără înțeles, șoptite în urechea îngrijitoarei atente. Apoi poți sta la vorbă cu copilul dela sate și înțelegi tot cuvântul și cu toate-că e cam rușinos, dar ce spune odată, o înțelege și cel stupid, pe când mornăirea copilului dela oraș o putem înțelege numai cu tălmăcirea îngriji-

slu
și
(Va urma).

1908.

Edict.

Domnul Papp, de religiuena gr. ort. rom., a născut în Mariaradna, de 36 ani, să provoacă, pentru a i-se putea imanuă citarea în Dun. procesului de divorț, inițiat în contra dânilor a scaunul protoprezbiteral al Radnei, de la soția lui Iuliana născută Almășan — în termen de un an și o zi să se prezinte în persoana sa ori să-și insinuie ubicațiunea la oficiul protoprezbiteral gr. ort. rom., din Mariaradna, la care în contra — după trecerea termenului sus indicat — procesul divorțial să va petractă și se va supune sentința în absența dânsului.

Mariaradna, la 1/14 Decemvrie 1908.

Procopiu Givulescu m. p.
protoprezbiter.

Aviz!

În tipografia diecezană din Arad au apărut și se află de vânzare **Colindele Crăciunului cu Irozi de Nicolae Ștefu**. Prețul 20 fileri.

Aviz!

Avem onoare a Vă aviza, că cu prima Ianuarie 1909, am deschis în Arad, strada Deák Ferencz, Nr. 33, o librărie românească, sub numirea:

„Librăria diecezană“

Intrând în legătură cu cele mai renumite firme din țară și străinătate, librăria noastră este asortată cu tot felul de cărți: bisericești, școlare, pedagogice și

*) Cele zise aci nu sunt exepționale. Adese-ori chiar acel copil e mai limbut, care la început abia a cutezat să vorbiască. Dar dacă ar trebui să intru în toate aceste specialități, atunci acest op. ar fi fără sfârșit. Ori-ce cetitor de samă va înțelege, că la a-mea procedură sunt a-se elimina toate extenzitățile și lipsele. Eu acestea două principii le privesc nedespărțibile: „în totdeauna destul“ și „nici când foarte mult.“ Dacă nu ne abatem dela cel dintâiu, trebuie să urmăim și celuilalt.

literare; recvizite bisericești și școlare; instrumente muzicale și tot felul de note; recvizite de scris: hârtie, cerneală, cu un cuvânt cu toate ce aparțin unei librării bine asortate.

Aducându-Vă aceasta la cunoștință, ne rugăm de sprijinul D-Voastră binevoitor.

Cu stimă:

Tipografia diecezană.

CRONICA.

Colectă pentru Fondul Cultural. I. P. S. Sa metropolitul Ioan Mețianu, a lansat un circular către clerul și poporul din arhidieceză, rugându-l să contribuie la Fondul Cultural, din care să se ajute școalele confessionale. Însuși metropolitul se împartășește la această colectă de astădată cu 4000 coroane plătită în 1909 și apoi mai oferă și din plata sa anuală, de 24.000 coroane, fiecare an câte 1200 coroane pe întreaga durată a vieții sale. Apelează apoi la cler și popor să ia parte la această colectă, care să se începă în sărbătorile nașterii Domnului și să se termine în cursul lunii Ianuarie 1909. Ofertele se poate face nu numai în bani, ci și în acții de bănci.

Pentru muzeele seminariale. Direcțiunea institutului ped-teologic din Arad stăruie cu vreme și fără vreme, pentru augmentarea bibliotecii și muzeelor.

Până acum s'a augmentat frumos biblioteca institutului precum și muzeul fizical și de naturale. Acum face începutul pentru înființarea unui muzeu ethnografic. În lipsa fondurilor și a bugetului, pentru acest scop, apelează la on. cetitori, să i trimită cărți și manuscrise vechi, cari s'ar afla pe la particulari și cari de regulă se risipesc neînțelegându-le oamenii valoarea, ori neavând loc de îngrijire în cazul cel mai bun rămân ascunse din fața cercetărilor științifice, cari le-ar putea utiliza în interesul cultural.

Mai departe se roagă a i-se trimită tot felul de monete, vase, arme, unelte, costume etc.; cu un cuvânt orice obiect vechiu cu indicația locului, unde s'a aflat și a opiniei asupra originii acelor obiecte.

În sfârșit se roagă a i-se trimită scoici, ori părți de animale, apoi paseri, jivinii și peste tot animale abnorme, cari se află rar, spre a fi preparate pentru muzeul de naturale.

Colectiunea de predici a profesorilor Dr. T. Tarnavschl-Dr. E. Voițătschi dela facultatea de teologie din Cernăuț va apare într'un număr mai mare de exemplare decât s'a fost contemplat dela început. Aceasta în urma numărului neașteptat de mare al abonenților. Deci spre a putea fixa definitiv numărul exemplarelor ce au a se tipări rog pe toți doritorii de aceste predici să se anunțe la subserisul până în termenul de 15 Ianuarie v. 1909. Dr. Dimitrie Cioloca, profesor de teologie, Caransebes.

Prezidentul Roosevelt din Statele-unite americane și-a făcut bilanțul averii sale, și rezultatul e, că cu un milion de coroane are astăzi mai puțin în avere decum avea atunci, când a primit prezidenția republicei americane. Milionul care lipsește, cu interesele întregii sale averi și cu salariul său de prezident, a fost cheltuit cât a stat el în oficiu.

Tesaurul național francez. Un ziar publică în cifre tezaurul național francez, care nu e mai mic ca 255 miliarde 750 milioane de franci.

Reforma calendarului. Se anunță, că Duma (parlamentul rusesc) a luat în mână reforma calendarului. Noul calendar e combătut de cler. Duma însă crede, că va prezenta cât mai curând un proiect de lege, ca să se introducă calendarul nou, sau gregorian.

Cronică bibliografică.

Episcopul Melchisedec, studiu asupra vieții și activității lui cu un portret și eserpte din corespondența de Constantin C. Diculescu. București, Tipografia cărților bisericești, 1908.

În biblioteca universală *Reclam* (Nr. 5044 din Lipsca, dsoara *Eleonora Borcia* din Sibiu, dă o traducere germană reușită a mai multor nuvele și schițe (Cântecul de dragoste, Sluga, Cei trei, Un strigăt, Moarta, Mormântul unui copil ș. a.) alese a prozatorului nostru Mihail Sadoveanu. Volumașul are o prefață de românistorul Gustav Weigand. Sadoveanu este al treilea scriitor român, care a apărut în biblioteca *Reclam* din Lipsca. Primul a fost Caragiale, apoi Slavici, iar acum M. Sadoveanu. Sântem prea bucuroși, creațiunile iubitelui nostru artist vor fi gustate de-acum înainte și de imenzii cetitori ai scrisului german. În „Prefață“ dl. Weigand îl numește pe Sadoveanu „măiestru al schiței“, îi relevază „talentul de povestitor“ pentru plasticitatea scrisului său, cu care ne caracterizează persoanele și ne zugrăvește admirabile colțuri de țară. Pe lângă toate acestea, mai zice dl. Weigand, creațiunile și zugrăvirile lui nu sunt numai productul unei fantazii exuberante, ei sunt luate din viața reală, dar hotărît plâzmuite în lumina subiectivă a senzibilității sale.

A apărut „*Albina*“ Nr. 10 cu următorul sumar: Din trecutul țării: Fl. Cristescu, Povestea neamului nostru. Povestirea V-a. Păstrarea și îngrijirea sănătății Al. Țințariu, Luptă în contra absintului. Monumente istorice: R., *Biserica Stălea* din Târgoviște. Economia rurală: V. S. Moga, lucrările agricole în luna Decembrie. De ale școalei: Cum se poate serba ziua de 24 Ianuarie? Sfaturi practice: Pentru gospodine: Elena Demetrescu.

A apărut *Albina* Nr. 11 cu următorul sumar: Zile mari: Comitetul, Aniversarea M. S. Reginei (cu portretul Majestății Sale.) Din trecutul țării: M. Sadoveanu, Unirea. — Gr. Teodossiu, Războiul Crimeii și tratatul dela Paris. Păstrarea și îngrijirea, sănătății: Dr. Cazacu, Cum trebuie să ne păzim și să ne vindecăm de friguri. Pagina copiilor: V. Balintescu, Șopârta. Sfaturi practice: Pentru gospodine: Elena Demetrescu Pilaf de pasăre.

Posta Administrației.

I. Bodea, Buteni. Pentru publicarea licitațiunei minuendă Vă rugăm a ne trimite 7 cor.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei Tășad protopopiatul Orășii-Mari, devenind vacantă în urma trecerii din viață a parohului Ștefan F. Todor, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul diecezan „*Biserica și Școala*“.

Emolumintele sunt: 1. Casa parohială cu supraedificatele de lipsă și intravilan; 2. Pământ arător și fânate 17 iug. 582 □; 3. Competința de bir dela 180 numere de case câte una măsură cucuruz în boambe

ori în bani câte 2 coroane; 4. Venitele stolare după uzul din trecut și anume: înmormântare mică 2 cor., înmormântare mare 6—10 cor., un slălp 2 cor., predică și iertăciuni 4 cor., 12 evangeli 2 cor., evangelia lui Lazar 2 cor., botez 40 fil., cununia, după posibilitate, 2 cor., liturgiă privată 2 cor., feștanie 1 cor., maslul 2 coroane; 5. Întregire dela stat: pentru preoții cu 8 clase 1151 cor. 76 fil. — Beneficiul acesta și cu întregirea dela stat asigură dotațiunea recerută pentru parohiile de clasa primă (!); deci dela recurenți se cere evalueațiunea prescrisă în §. 17 p. I. al Regulamentului pentru parohii. — Alesul va avea să supoarte dările publice după pământul parohial; afară de aceste va avea să provadă catehizările la școala confesională de acolo fără a aștepta ceva remunerațiune dela comună ori dieceză.

Recursele ajustate cu documentele originale de evalueațiune sunt a se înainta Prea On. oficiu protopopesc în Oradea-Mare; iar recurenții vor avea să se prezente cu observarea §-lui 20 din Regulament în s. biserică din loc, în vre-o Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Păcălă*, protopop.

Pe baza incuviințării Venerabilului Conzistor diecezan de sub Nr. 6461/1908, pentru îndeplinirea postului de capelan temporal comun de clasa I., sistemizat pe lângă ambii preoți din *Giula maghiară*, să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „*Biserica și Școala*“.

Alegândul capelan are să urmeze ca paroch la aceea parohie, care va deveni mai nainte vacantă.

Venitele sunt: $\frac{1}{3}$ parte din pământ, bir și ștole dela fiecare parohie; însă va suportă și dările publice după partea sa.

Alegândul capelan este îndătorat a catehiza în ambele școli confesionale din loc, fără vr'o alta remunerațiune. Dela recurenți se cere evalueațiune de clasa primă.

Recurenții au să-și trimită recursurile ajustate cu documentele de lipsă — adresate comitetului parohial din *Giula maghiară* — la oficiul protopopesc ort. rom. din Chișineu (Kisjenő) până la terminal concursual; iar pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie, să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din *Giula Maghiară*, având să observe dispozițiile §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii.

Giula maghiară, la 12/25 Decembrie 1908.

George Bodea,
pres. com. par.

Emanuil Ardelean,
not. com. par.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trailescu* protoprezbiter.

—□—

2—3

Pe baza incuviințării Ven. Conzistor diecezan de sub Nr. 6765/908 pentru postul de capelan temporal cu dreptul de succesiune, sistemizat pe lângă veteranul paroh *Mihai Raț* din *Piul-mare*, se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul „*Biserica și Școala*“.

Venitele sunt: 1. una sesiune parohială; 2. interesele fondului sesiunilor parohiale; 3. birul preotesc și stolele îndătinate; din cari toate alegândul capelan va beneficia jumătate; însă va suportă și dările publice după partea sa.

Alegându-l capelan este îndătorat a catehiza în ambele școli confesionale, fără vre-o altă remunerațiune. Dela recurenți se cere evalueațiune de clasa I.

Recurenții au să-și trimită recursele ajustate cu documentele de lipsă — adrese conțelului parohial din Pîlul-mare — la oficiul protopopesc ort. român din Chișineu (Kisjenő) până la termenul concursual; iar pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie, să se prezenteze înre-o Duminică ori sărbătoare în s. biserică din Pîlul-mare, vînd să observe dispozițiunile §-ului 20 din Regulament pentru parohii. Chișineu la 5/28 Decembrie 1908.

Oficiul protopopesc ort. român al tractului.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohială din Troaș, a publicării concursului cu termen de curgere de 30 zile de la prima publicare în organul „Biserica și Școala.”

Parohia e de clasă a III-a.

Venitele acestei parohii sunt: 1. Locuință liberă în casa parohială. 2. O sesiune pămînt pe deal și intravilanul dela casa parohială. Dreptul de pădure și izlaz. 3. Birul și stolele uzite. 4. Întregirea dela stat conform cu calificățiunii alesului — Dările le suportă parohul.

Recurenții să avizază, recursele lor, ajustate conform prescrișelor regulamentare și adresate comitetului parohial din Troaș, să trimită oficiului protopopesc în Mariaradna, iar dănsii să prezinte în s. biserică din Troaș, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale.

Troaș, din ședința comitetului par. ținută la 19 noi. (1 Nov.) 1708.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Protopopesculescu protopop în M-Radna.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohială vacante din Milova, se publică concurs cu termen de curgere de 30 zile de la prima publicare în organul „Biserica și Școala.” Parohia este de clasă III-a.

Venitele acestei parohii sunt fixate în coala de fașințe B.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți, cu recursele lor, ajustate conform Regulamentului pentru parohii și adresate comitetului parohial din Milova, să le susțeară — în termenul concursual oficiului protoprezbiteral gr. ort. rom. în Mariaradna, iar dănsii să se prezinte în s. biserică din Milova, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale.

Din ședința com. parohial din Milova, ținută la 19 Noembrie (6 Dec.) 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Protopopescu Givulescu protoprezbiter.

—□— 2—3

Pe baza încuviințării Ven. Conzistor. Nr. 6670/1908, se scrie concurs pe parohia de cl. III Cacareu, cu termen de 30 zile de la prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. Un pătrar pămînt parohial 2. Un intravilan 3. Stolele uzitate 4. Birul obicinuit 5. Întregirea dela stat 776 cor. 24 fil. respective 1566 cor. 24 fil. conform calificățiunii celui ales.

Darea după pămînt și ecvivalentul le solvește preotul. Alesul e de obligat fără altă remunerațiune a catehiză la școala confesională.

Doritorii de a recurge la această parohie, au să-și înainteze recursele instruite regulamentar, și adresate comitetului parohial din Căcărău la oficiul protopopesc din Buteni (Buttyin) în timpul indicat, avînd a se prezenta în vre-o Duminică ori sărbătoare în s. biserică,

— cu stricta observarea §-ului 20 din Regulamentul pentru parohii, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Traian I. Magier protopop

—□— 2—3

În urma publicării fără rezultat a concursului prim, — prin această se publică din nou concurs pentru parohia de cl. II Bontăști, cu termen de 30 zile de la prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. Una sesiune pămînt extravilan arător și fanat. 2. Casa parohială cu intravilan și edificiile economice 3. Ștolile uzitate. 4. Întregirea dela stat 601 cor. respective 1401 cor., conform calificățiunii celui ales.

Alesul e obligat a catehiză la școala noastră confesională fără altă remunerație.

Doritorii de a recurge la această parohie, au să-și înainteze recursele instruite regulamentar și adresate com. par. din Bontăști, la oficiul pprezb. din Buteni (Buttyin), în timpul indicat, avînd a-se prezenta în o Duminică ori sărbătoare în s. biserică, cu stricta observare a §-lui 20 din Regulament, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Traian I. Magier, protopruzviter.

—□— 3—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Conzistoriu eparhial dno 4/17. Decembrie 1908 Nr. 7860/1908 prin această se repetă concursul pentru îndeplinirea capelaniei temporale sistemizată pe lângă veteranul paroh Constantin Ișlănescu din Secusigiu, (protoprezbiteratul Timișorii), cu termen de 30 de zile de la prima publicare în organul diecezan.

Beneficiul îl formează jumătate din sesiunea și grădinile parohiale, din birul preotesc și din venitele ștolare. Dela recurenți se cere calificăția prescrișă în Regulamentul pentru parohii § 17 alinea primă. Reflectanții vor avea să se prezente în s. biserică, cu observarea § 20 din Regulamentul pentru parohii spre a-și arăta dexteritatea în cântare și predică.

Dat din ședința comitetului parohial, ținută în Săcusigi la 23 Noembrie (6 Dec.) 1908.

Comitetul parohial.

Cu consenzul protoprezb.: Dr. Traian Putici m. p.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățătoresc la școala poporală confesională gr. ort. rom. din Rădmănești, să scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1, în bani gata 600 coroane; 2., pentru scripturistică 10 cor; 3, pentru conferințe 10 cor; 4, 20 metri lemne sau 80 cor., din care e a să încălzi și sala de învățămînt. Afară de aceste locuință în natură, cu grajd, sură, cămară, cocină, și grădină de 1200.

Cvîncevenalul prescriș, după anii de serviciu, îl răspunde comuna bisericască.

Cu începere din 1910 salariul se va ridica conform articolului de lege XXVII din 1907 tot dela parohie.

Reflectanții au să-și trimită documentele lor instruite în regulă comitetului parohial, pe caiea oficiului protopopesc gr. ort. rom. din Belinț (Bélincz Temes megye), și sunt poștiți a se prezenta într-o Duminică

ori sărbătoare în s. biserică din Rădmănești, spre a-și arăta desteritatea în tipic și cântare.

Cei capabili a conduce corul vor fi preferiți.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârb* protoprezbiier.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr. ort. română din *Drăgănești*, protopopiatul Vașcăului prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: 1. În bani gata 200 cor. 2. 6 $\frac{1}{2}$ cubule bucate à 12 cor. de tot 78 cor. 3. 4 stângeni de lemne à 16 cor. de tot 64 cor. 4. Pentru cantorat pământ cu venit de 60 cor. Detot 402 cor., precum și stolele dela cununii, înmormântări etc. Cvarțir și grădină. La timpul său se va cere întregire dela stat. Din lemne se va încălzi și sala de învățământ.

Ceica reflectează la acest post sunt poștiți a-și trimite rugărilor lor instruite conform regulamentului școlar în Segyest u. p. Rieny subsemnatului, iar în vr'o Duminecă ori sărbătoare sunt poștiți a-se prezenta în sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. ppopesc.

—□— 3—3

Prin strămutare devenind vacantă stațiunea învățătorescă din *Medveș*, (prezbiteratul Timișorii) pentru îndeplinirea ei definitivă se repeteste concursul scris în nr.ii 28—30 ai organului diecezan din a. c., cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele anuale sunt: 1. Dela comuna bisericăscă în bani gata 400 coroane și întregirea ce se va cere dela stat în cvota ce se va încuviința. 2. 5 jughere pământ, 3. cortel liber, 4. 12 metri de lemne pentru trebuința învățătorului (8 metri pentru încălzirea salei de învățământ), 5. pentru participare la conferențe 12 cor., 6. pentru scripturistici 6 cor., 7. dela înmormântări unde va fi poștit 1 coroană.

Reflectanții au să-și înainteze recursurile lor ajustate cu documentele de calificare prescrisă la P. On. oficiu pprezbiteral în Temesvár-Gyárváros. Alesul fără alta remunerație va avea să provadă cântarea în s. biserică și se compună socoțile culturale. Recurenții vor avea să se prezinte — însă nu în ziua alegerii — în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Medveș, la 23 Noemvrie 1908.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb: *Dr. Traian Putici* m. p. inspector de școale.

—□— 3—3

Pentru stațiunea învățătorescă *Ghighișeni*, se escrie concurs cu termen pe **18/31 Ianuarie 1909**, pe lângă următorul salar: Dela Ghighișeni: în bani 40 cor.; 10 cubule de bucate à 16 cor.; 6 stângeni de lemne à 16 cor. 96 cor.; venit cantoral 40 cor. dela *Căcăcent* în bani 100 cor.; iar pentru conferință 20 cor.

Doritorii de a ocupa această stațiune sunt poștiți a-și trimite recursurile lor adresate comitetului parohial Ghighișeni M. O. D. Moise Popovici în Segyest p. u. Rieny, iar în vre-o Duminecă ori sărbătoare a-se prezenta la sf. biserică.

NB. Din lemnele însemnate mai sus să va încălzi și școala, iar cvinevenalele se vor acoperi dela stat.

Dat din ședința comitetului parohial ținută 13 Decem. n.

Traian Cucu
preot. preș.

Traian Popoviciu
notar.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. ppopesc.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc din *Poiană*, tractul Vașcăului se escrie a doborâra oară concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă.

Emolumentele împreună cu acest post sunt 576 cor. cvartir și grădină. Din aceasta sumă să va încălzi și sala de învățământ. Învățătorul va fi și cântăreț fără alta remunerație, având dela servitii private stoaalele îndătinute și anume: dela înmormântări mare una cor.; dela înmormântări mici și liturgii câte 40 fi.

Cei ce doresc a ocupa această stațiune sunt poștiți a-și trimite rugărilor, adresate comitetului parohial, subsemnatului în Segyest u. p. Rieny, iar în vre-o Duminecă ori sărbătoare au să se prezenteze la sf. biserică.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu* adm. ppopesc.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din *Suplac*, se publică concurs din oficiu cu termen de alegere la **30 zile** după prima publicare.

Dotățiunea e: 300 cor. în bani. 6 orgii lemne 12 cubule bucate, locuința cu grădină și stolele cantorale. Reflectanții să-și înainteze suplicile pe calea subscrișului în F. Győrös, având până la alegere a-se prezenta la sf. biserică de acolo spre a cânta.

F. Girișiu la 9/22 Decemvrie 1908.

Petru Serbu protopop.

—□— 3—3

Licitațiune minuendă.

În urma încuviințării Ven. Consistoriu de dtdo 7/20 Aug. 1908 Nr. 5267, se publică licitațiune minuendă pentru facerea din nou a gardului în jurul bisericii gr. ort. române din *Buttyin (Buteni)* protopopiatul Butenilor.

Terminul de licitație se defige pe Duminecă în **18/31 Ianuarie** 1909 d. a. la 2 oare în localitatea școalei confesionale.

Prețul de exlamare pentru lucrul zidarului 1445 cor. 72 fil.; pentru lucrul lacătorului 1200 cor. „de tot 2645 cor. 72 fil.

Doritorii de a licita au să depună în bani gata, sau în hârtii de valoare acceptabile vadiu de 10% dela prețul de exlamare.

Comuna bisericăscă își rezervă dreptul de a primi pe acel reflectant, în care are mai multă încredere. Planul și proiectul de spese să pot vedea la Oficiul parohial din loc.

Întreprinzătorii nu pot pretinde diurne și spesele de călătorie pentru prezentare ori participare la licitațiune.

Dat în Buttyin (Buteni) din ședința comitetului parohial, ținută la 17/30 Aug. 1908.

Iuliu Bodea,
preș. com. parohial.

Petru Petru,
not. com. parohial.

—□— 1—1